

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ КОРЕКТУРНИХ ВПРАВ У НАВЧАННІ ПРАВОПИСУ СТУДЕНТІВ ВЕТЕРИНАРНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

Коленцова Віра Михайлівна,

канд. пед. наук

Одеський державний аграрний університет

Стаття присвячена розробці та експериментальній перевірці доцільності використання коректурних вправ у навчанні правопису студентів-ветеринарів. Наводяться зразки коректурних орфографічних та пунктуаційних вправ, обґрунтовано їх місце у навчальному процесі.

Ключові слова: коректурні вправи, правопис, орфографія, навчання правопису.

В умовах національно-культурного відродження нашої держави ставляться нові вимоги до підготовки фахівців різних профілів, здатних реалізувати у своїй майбутній діяльності не лише набуті знання з фахових дисциплін, а й української мови. З-поміж стратегічних напрямів модернізації національної системи освіти, висвітлених у законах України "Про освіту", "Про вищу освіту" та "Національній доктрині розвитку освіти у ХХІ столітті", одним із актуальних постає завдання щодо підвищення грамотності студентів вищих навчальних закладів. Проблему навчання орфографії досліджували Р. Блюмберг, О. Коломийченко, В. Макарова, Д. Богоявленський, І. Куликова, І. Хом'як та інші науковці. У вітчизняній лінгводидактиці розроблено велику кількість методів та прийомів навчання правопису, однак доцільність використання коректурних вправ (вправи на пошук та виправлення помилок) не знайшла однозначної інтерпретації, що й зумовлює **актуальність** та доцільність цієї публікації. **Мета** статті – розробити та експериментально обґрунтувати доцільність використання коректурних вправ у навчанні правопису (у процесі підготовки студентів-ветеринарів). Досягненню поставленої мети сприятиме вирішення таких **завдань**: розробити орфографічні та пунктуаційні коректурні вправи, модель їх використання у навчальному процесі; експериментально перевірити доцільність їх використання.

Л. Г. Вишнякова, Д. С. Горбатов та деякі інші вчені пропонують застосування коректурних (какографічних) вправ. Щодо доцільності цих вправ існує й діаметрально протилежний погляд: проти них виступали А. Томсон, К. Кульміна, П. Солоніна, В. Шереметевський. Основним аргументом проти застосування коректури є побоювання шкідливого впливу зорового сприйняття і виправлення помилкових написів на орфографічну грамотність. Однак у ході експериментальних досліджень (виконання коректурних вправ, де кожне слово зустрічалося по шість разів) виявилось, що рівень грамотності значно зріс [Вишнякова 1973, с. 9]. Основними видами коректурних вправ є такі: виправити помилку, визначити, як вона впливає на зміст речення, виправити помилку, вказавши перевірочні слова [Вишнякова 1973; Горбатов 1996]. У навчанні правопису ветеринарних термінів студентів вищих аграрних навчальних закладів було запропоновано вправи на коригування написання окремих слів; на коригування правопису слів у цілісному тексті; на коригування розділових знаків; на редагування текстів. Наведемо приклади цих вправ.

Вправа 1. Прочитайте подані слова, знайдіть у них помилки, виправте їх, поясніть правопис цих слів.

Афебрильний, гастрит, дефібринація, адаптаційний, колатеральний, гангрена, десквамація, албумінурія, агамаглобунемія, аероцистит, базофілія, бронхографія, іррадіація, бронхогенний, глосит, гіперхромний, гіперацидний, дезінтоксикація, дисбазія, аутоінтоксикація, конкременти, компресія, конюнктивіт, антиперистальтика, спленомегалія, ринофарингіт, креатинурія, омфалофлебіт, регенеративний, олігемія, ринотрахеїт, сенсibiliзація, симптоматологія.

Вправа 2. Прочитайте речення, знайдіть слова, у яких допущено помилки, виправте їх, поясніть правопис цих слів.

Адгезія може бути обумовлена як між-молекулярними взаємодіями, так і хімічними зв'язками. Адгезійна міцність залежить від енергії зв'язку, що забезпечує адгезія, повноти контакту, що визначається рел'єфом поверхні, міжфазної поверхневої енергії, змочування та інших поверхневих явищ, а також від умов формування контакту. Арахноідит – запалення павутинної оболонки головного (цирибральний арахноідит) або спинного (спінальний арахноідит) мозку. Лікування арахноідиту консервативне (антибіотики, рентгено- і фізіотерапія) або хірургічне.

Вправа 3. Прочитайте подані слова, знайдіть у них помилки, визначте, як помилка впливає на значення цього слова.

Кардіоспазм, плевроперикард, еритема, силікоз, сколіоз, протеїнотерапія, псевдоанемія, проліферація, параневрит, остеодисплагія, остеомієліт, міокардіодистрофія, ларингостеноз, колапс, анафілаксія, ангіоневроз, артеріоліти, вапоризація, білірубінурія, брадипноє, гепатизація, геморагічний, піротерапія.

Вправа 4. Прочитайте подані речення, перепишіть, виправте пунктуаційні помилки та поясніть їх.

Асканійські кросбреди це великі, скороспілі, міцної конституції тварини з високою вовною, м'ясною, і молочною продуктивністю, вони високотехнологічні спокійної натури, легко стрижуться, барани безрогі, у вівцематок добре виражений, материнський інстинкт. Ці вівці чутливі до високого рівня годівлі й добре пристосовані до умов півдня України.

Середня жива маса асканійських кросбредних баранів становить 124 кг, довжина вовни – 18,7 см, настриг чистої вовни: 9,3 кг при виході 72 %; вівцематок – відповідно 77 кг, 15,7 см, 5,6 кг і 71 %. Рекордні настриги чистої вовни в асканійських кросбредних баранів – 12,8 кг, річників – 10,3, маток – 8,8, ярок – 8,9 кг при коефіцієнті вовновості відповідно 102, 115, 95 і 119 г/кг.

Вправа 5. Відредагуйте подані речення. Проаналізуйте помилки.

Латвійська запряжна являє собою багатопородну суміш, одержану схрещуванням місцевих кобил з жеребцями багатьох європейських напів-кровних, запряжних і ваговозних порід. Основний вплив на її формування мали Ганноверська і Ольденбургська породи. В ході створення латвійської породи застосовувався однорідний добір при неспоріднених схрещуваннях. Лише незначна частина жеребців – одержана з використанням інбрідингу. Робота по виведенню латвійської запряжної породи проводилась на племфермах господарств Латвії і в радгоспі "Окте", укомплек-

тованому високоякісним поголів'ям ольденбурзьких жеребців і кобил, яких ще до війни у великій кількості завозили в Латвію. Коні латвійської породи мають гармонійну тілобудову, міцну конституцію, добре розвинені м'язи, високий зріст, костистість. З недоліків екстер'єру найчастіше зустрічаються груба голова коротка шия сирість кінцівок шаблюватість. Масть переважно гніда і руда з великими плямами на голові і кінцівках. Для породи характерні універсальність робочих якостей, висока плодючість кобил, довговічність, спокійний норов.

Для перевірки ефективності коректурних вправ у навчанні правопису було проведено експериментальне дослідження. Констатувальний експеримент був організований у природних умовах. Його основною метою було перевірити рівень сформованості орфографічних та пунктуаційних умінь студентів першого року навчання ветеринарного факультету. Учасниками констатувального експерименту стали 88 студентів.

Для перевірки було запропоновано словниковий диктант (25 слів), текстуальний диктант (150 слів) та списування з орфографічним завданням (25 слів).

Метою словникового диктанту була перевірка знань та вмінь правопису ветеринарних термінів під диктовку. Метою текстуального диктанту була перевірка рівня сформованості умінь правильного написання пунктуаційних знаків. Метою списування з орфографічним завданням була перевірка умінь вирішувати орфографічні завдання без слухової опори.

Результати констатувального експерименту оцінювалися за 10-бальною шкалою. За словниковий диктант найвища оцінка була 10 балів, яка передбачала "0" помилок. За кожен помилку віднімався 0,5 бала. Таким чином, за 1 помилку – 9,5 бала, за 2 помилки – 9 балів, за 3 помилки – 8,5 бала і т.д. Відповідно, високий рівень навченості складали результати від 9 до 10 балів, середній – 7–8,9 бала, низький – 5–6,9 бала. Якщо студенти набирали менше 5,0 бала, їх рівень був незадовільним. Такі ж самі критерії були задіяні і до списування з орфографічним завданням. Текстуальний диктант, оскільки передбачав перевірку лише рівня пунктуаційних умінь, оцінювався таким чином: за один неправильно поставлений чи пропущений розділовий знак від 10-и балів віднімали 0,5 бала.

Таким чином, рівень сформованості орфографічної компетенції у студентів-ветеринарів під час констатувального зрізу виявився досить низьким (див. таб. 1).

Таблиця 1
Рівень орфографічної компетенції
(на етапі передекспериментального зрізу)

Завдання	Середній коефіцієнт навченості	ВР	СР	НР	НЗР
Словниковий диктант	0,51	3 %	18 %	27 %	52 %
Текстуальний диктант	0,63	11 %	50 %	34 %	5 %
Списування з орфографічним завданням	0,37	0 %	4 %	16 %	80 %

Формувальний експеримент проходив у природних умовах. Учасниками формувального експерименту були 92 студенти першого року навчання ветеринарного факультету (47 студентів у експериментальних групах, 45 студентів – у контрольних групах). Його основною метою було перевірити рівень сформованості орфографічних та пунктуаційних умінь студентів, у навчанні яких використовувалися коректурні вправи.

Експериментальне навчання тривало 20 годин (10 тижнів). Коректурні вправи використовувалися на всіх десяти заняттях у такому співвідношенні: вправи на виправлення орфографічних помилок – 8 разів, вправи на виправлення пунктуаційних помилок – 6 разів, вправи на коректуру стилістичних помилок – 5 разів. Усі коректурні вправи подавалися на завершальному етапі вивчення тієї чи іншої орфограми, після вправ на орфографічний аналіз, орфографічні промовляння, на списування з орфографічними завданнями, словникових та текстуальних диктантів. Коректурні вправи упроваджувалися в навчальний процес паралельно з розвитком усного та писемного мовлення та вивченням інших розділів української мови – морфеміки, словотвору, морфології, синтаксису, лексикології, орфоєпії, фонетики.

Після експериментального навчання було проведено післяекспериментальний зріз. Завдання післяекспериментального зрізу були релевантні завданням передекспериментального зрізу: а) словниковий диктант (25 слів), б) текстуальний диктант (165 слів), в) списування з орфографічним завданням (25 слів). Основною метою післяекспериментального зрізу була перевірка рівня сформованості орфографічних та пунктуаційних умінь студентів першого року контрольних та експериментальних груп, а також порівняння їх результатів.

Результати післяекспериментального зрізу виявилися такими (табл. 2, 3).

Таблиця 2
Рівень сформованості орфографічних та пунктуаційних умінь
студентів контрольних груп

Завдання	Середній коефіцієнт навченості	ВР	СР	НР	НЗР
Словниковий диктант	0,67	25 %	16 %	53 %	6 %
Текстуальний диктант	0,71	27 %	17 %	52 %	4 %
Списування з орфографічним завданням	0,44	12 %	13 %	58 %	17 %

Таблиця 3
Рівень сформованості орфографічних та пунктуаційних умінь
студентів експериментальних груп

Завдання	Середній коефіцієнт навченості	ВР	СР	НР	НЗР
Словниковий диктант	0,82	39 %	43 %	16 %	2 %
Текстуальний диктант	0,78	37 %	44 %	17 %	2 %
Списування з орфографічним завданням	0,75	36 %	40 %	18 %	6 %

Для того, щоб зробити висновки, необхідно здійснити статистичну обробку даних, які репрезентують рівні орфографічних та пунктуаційних помилок студентів контрольних та експериментальних груп. Для обробки даних скористаємося U -критерієм Манна-Уїтні, який призначений для оцінки різниці між двома вибірками за рівнем якоїсь ознаки, вимірюваної кількісно [Баєва 2001; Сидоренко 2002]. Емпіричне значення критерію U відображає те, наскільки велика зона збігу між рядами. Тому чим менше $U_{\text{емпір.}}$, тим більш ймовірно, що різниця достовірна. Для обробки даних необхідно виділити гіпотези: H_0 та H_1 .

H_0 – рівень орфографічної компетенції студентів у експериментальних групах не перевищує рівень компетенції в контрольних.

H_1 – рівень орфографічної компетенції студентів у експериментальних групах перевищує рівень компетенції в контрольних.

Значення U визначається за формулою:

$$U = (n_1 \cdot n_2) + \frac{(n_x(n_x + 1))}{2} - T_x.$$

Проведемо зіставлення загальних результатів, здобутих на початку експерименту та наприкінці. Підрахуємо рангові суми за вибірками студентів контрольних груп. У експериментальних групах $T = 2414$, у контрольних групах $T = 2017$.

Скористаємося тепер формулою для обчислення $U_{\text{емпір.}}$

$$U_{\text{емпір.}} = (45 \cdot 47) + \frac{(47(47 + 1))}{2} - 2825.$$

$$U_{\text{емпір.}} = 418.$$

Критичними значеннями для відповідних n є такі:

$$U = \begin{matrix} 766 & (p \leq 0,05) \\ 684 & (p \leq 0,01) \end{matrix}.$$

$U_{\text{емпір.}} (418) < 766$, отже, $(U_{\text{емпір.}} < U_{\text{крит.}})$, що дає підстави прийняти гіпотезу H_1 , а H_0 відкинути.

Таким чином, статистична обробка даних експерименту підтвердила: використання вправ на коригування написання окремих слів, на коригування правопису слів у цілісному тексті, на коригування розділових знаків, на редагування текстів сприяє значному підвищенню орфографічної компетенції студентів.

Статья посвящена разработке и экспериментальной проверке целесообразности использования корректурных упражнений в обучении правописанию студентов-ветеринаров. Подаются образцы корректурных орфографических и пунктуационных упражнений, обосновано их место в учебном процессе.

Ключевые слова: корректурные упражнения, правописание, орфография, обучение правописанию.

The article is devoted to development and experimental verification of expedience of the use of proof-reading exercises in teaching spelling of students-veterinaries. The standards of proof-reading orthographic and punctuation exercises are given, their place in an educational process is ground.

Key words: proof-reading exercises, spelling, orthography, teaching spelling.

Література:

1. *Баева Т. Е.* Применение статистических методов в педагогическом исследовании : учеб.-метод. пособ. для студ. и асп. ин-та физкультуры / Т. Е. Баева. – СПб. : С-Пб гос. академия физкультуры им. П.Ф. Лесгафта, 2001. – 81 с.
2. *Вишнякова Л. Г.* Применение корректурных упражнений при обучении орфографии : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 "Теория и методика обучения русского языка" / Л. Г. Вишнякова. – М., 1973. – 31 с.
3. *Горбатов Д. С.* Корректурные упражнения на уроках орфографии / Д. С. Горбатов // Рус. яз. в шк. – 1996. – № 5. – С. 46–49.
4. *Сидоренко Е. В.* Методы математической обработки в психологии / Е. В. Сидоренко. – СПб. : ООО "Речь", 2002. – 350 с.